

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри

Міжнародних економічних відносин

Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

29 "Міжнародні відносини"
292 "Міжнародні економічні відносини"
перший (бакалаврський)
"Міжнародний бізнес"

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

обов'язкова
українська

Розробники:

д.е.н., професор

Ірина ОТЕНКО

к.і.н., доцент

Андрій ПАСТУШЕНКО

Завідувач кафедри
міжнародних економічних відносин
відносин

Ірина ОТЕНКО

Гарант програми

Наталія ПАРХОМЕНКО

Харків
2023

ВСТУП

Всесвітня історія, попри свою цінність гуманітарної науки, також є корисною допоміжною дисципліною у сфері міжнародного бізнесу, маючи у своєму арсеналі велику кількість кейсів і прикладів з минулого, які бізнесменам і бізнес-леді буде корисно знати для розроблення зважених і поінформованих стратегій розвитку своїх підприємств.

Мета вивчення навчальної дисципліни полягає у формуванні у здобувачів знань і навичок у аналізі поточного стану і проблем бізнесу у широкому історичному контексті, з урахуванням різних факторів і тенденцій, причиново-наслідкового зв'язку, а також у формуванні міцніших міжнародних зв'язків із партнерами.

Завдання дисципліни полягають у формуванні у здобувачів:

вмінь і навичок виявлення історичних причин поточних проблем або стану бізнесу.

вмінь вивчати та порівнювати різні культури, різні моделі бізнесу, які існували у попередні періоди. Розуміння базових історичних тем допомагає не загубитися під час дослідження в безлічі фактів, ідей та історій. Таким чином, історична дисципліна забезпечує структуровані знання про основні тенденції та процеси в історії всього людства, щоб кожен, хто використовує історію як джерело інформації, міг мати правильне судження про будь-яку подію, пов'язавши її з ширшим історичним контекстом.

навичок працювати з історичним матеріалом та використовувати історію як джерело справ, прикладів і натхнення для створення нових проєктів і стартапів.

Умінь формувати позитивне враження у закордонних партнерів, сприяючи стабільним відносинам з ними у міжнародній комунікації.

Об'єктом вивчення дисципліни є історичне минуле людства в економічній, політичній, соціальній і культурній сферах.

Предметом вивчення дисципліни є процеси, події і ключові особи і суспільства у країнах світу від прадавніх часів до сучасності.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено у табл. 1.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН4	ЗК2
РН7	ЗК8

де, ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

РН4. Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

РН7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 Виникнення і розвиток людства у період між доісторичним та раннім новим часом

Тема 1 Первісна історія людства та виникнення землеробства

1.1. Поява і еволюція людини. Всесвітня історія та її початки, австралопітеки, *homo habilis*, *homo ergaster / erectus*, людина з Гейдельберга, неандертальці, люди з острова Флорес, денісівська людина, *Homo Sapiens* (кроманьйонець). міграція *Sapiens* з Африки та їх населення по всьому світу.

1.2. Виникнення відтворювального господарювання в Азії, Африці та Америці. Проблема неолітичної революції. Племена натуфійської культури у Родючому Півмісяці.

1.3. Зростання населення та перші міста і скотарі. Єрихон та Гебеклі-Тепе. Три світові зони (афро-євразійська, американська та австрійська / Папуа-Нова Гвінея). Перші скотарі. Шумер – перша аграрна цивілізація.

Тема 2. Цивілізації стародавнього Сходу (3 тис – VII ст. до н. е.)

2.1. Близький Схід (Західна Азія). Аккадська імперія Саргона II. Новошумерський період у Месопотамії. Царство Вавилону. Хетське царство. Ассирійське царство. Стародавній Єгипет (Стародавнє царство, Середнє царство, Нове царство). Нубійські племена, єврейські племена. Переселення племен пастухів банту в Африці.

2.2. Балканський півострів. Мінойська цивілізація. Мікенська цивілізація і фінікійці. Індоевропейські племена (арії).

2.3. Південна та Східна Азія. Перші цивілізації Індії (Мохенджо-Даро та Хараппа). Китайська династія Шан. Месоамериканські ольмеки та андські культури (культура Чавін). Кочівники.

Тема 3. Класичні цивілізації Європи та Західної Азії (VII – V ст. до н.е.)

3.1. Східні держави. Перська імперія Ахеменідів. Парфянське царство. Держава Сасанідів. Фінікія та Карфаген.

3.2. Західні держави. Стародавня Греція (Еллада). Македонська імперія. Елліністичний світ. Давньоримська держава. Виникнення та поширення християнства.

Тема 4. Стародавні цивілізації південної та східної Азії (VII – V ст. до н.е.)

4.1. Східна Азія. Китайські імперії Цінь і Хань. Імперія Маур'їв. Виникнення буддизму (Хінаяна).

4.2. Південна Азія. Діяльність Ашоки Маур'ї. Кушанська імперія та поява буддизму Махаяна. Імперія Гуптів (IV – VI ст. н. е.).

Тема 5. Європа та Світ (V – XV ст. н. е.)

5.1. Середньовічна Європа. Західноєвропейські держави (феодалізм та християнство). Давні слов'яни та їхні державні утворення. Візантійська імперія.

5.2. Арабський світ. Виникнення ісламу. Арабський світ (Дар аль-Іслам та Дар аль-Харб). Шиїти та суніти. Омейядський халіфат. Аббасидський халіфат. Протистояння християнської та мусульманської цивілізацій: хрестові походи, реконкіста та рицарські ордени.

5.3. Африка. Гана та Малі. Міста суахілі.

5.4. Держави Південної, Східної та Південно-східної Азії. Китайські династії Суй, Тан, Сун. Японія (період Хейан та постання сьогунату). Делійський султанат. Кхмерська імперія (VI – XV ст. н.е.). Камбоджія та Шрівіджайська імперія (VI–XII ст. н.е.). Острови Індонезії та півострів Малакка. Монгольська імперія. Монгольська династія Юань у Китаї. Промонгольська династія в Кореї. Монгольський ільханат. Золота Орда. Династія Мін у Китаї.

5.5. Америка. Американські цивілізації (місто Теотіуакан, майя, тольтеки, ацтеки, інки).

Тема 6. Європа та світ за доби ранньої колоніальної експансії

6.1. Перехід до раннього нового часу у Європі і формування нової картини світу. Захоплення Константинополя турками-османами в 1453 р. Розвиток морських технологій. Великі географічні відкриття. Наукова революція в Європі. Реформація та контрреформація в Європі. Титани епохи Відродження.

6.2. Рання колоніальна експансія. Підкорення Нового Світу. Рання колоніальна експансія та морське пограбування. Колумбів обмін. Системи рабства та примусової праці. Московська держава.

Тема 7. Європа та світ у XVI – XVIII ст.

7.1. Розвиток європейського колоніалізму. Розвиток колоніальних імперій у XVII – XVIII століттях. Колоніальні війни. Фронтирні спільноти.

7.2. Держави Азії. Османська імперія. Імперія Великих Моголів. Держави Сонгай і Конго. Династія Цін в Китаї. Сьогунат Токугава (Сьогунат Едо) в Японії. Рух сикхів в Індії.

Змістовий модуль 2. Новий та новітній часи

Тема 8. Імперіалізм, промисловий переворот та політичні ідеології (XVII–сер. XVIII ст.)

8.1. Загальні зміни в економіці та демографії світу. Формування буржуазії та буржуазна революція. Національно-визвольна революція США. Наполеонівські війни. Рабство і кріпацтво. Громадянська війна в США. Перша хвиля індустріалізації.

8.2. Індустріальний розвиток. Промислова революція у Великобританії, США, Франції, Швейцарії, Німеччині, Італії, Російській імперії, Японії. Розвиток засобів транспорту та зв'язку. Винайдення нафти (винаходи Джеймса Янга та Едвіна Дрейка).

Тема 9. Імперіалізм, промисловий переворот та політичні ідеології у XIX ст.

9.1. Основні економічні, військові та ідеологічні зміни. Зміни у світовій економіці на користь європейських країн. Ідеології (расизм, соціальний дарвінізм, анархізм, соціалізм (утопічний соціалізм, марксизм), націоналізм, правовий позитивізм, ліберальний імперіалізм). Розвиток військових технологій.

9.2. Розвиток колоніалізму. Колоніальний поділ Африки (Берлінська конференція). Британська колоніальна імперія. Китай (Опіумні війни, тайпінське повстання). Французька колоніальна імперія. Російська імперія. Розширення США. Експансія Японії. Формування військових блоків.

9.3. Політико-національні зміни. Пізня Османська імперія та встановлення режиму молодотурків. Імперія Габсбургів. Національний союз Німеччини ("реальна політика" Отто фон Бісмарка) та Італії. Національно-визвольні рухи XIX ст. і Берлінський конгрес 1878 р.

Тема 10. Перша світова війна та міжвоєнний період (1914–1939 рр.)

10.1. Перша світова війна. Причини та початок Першої світової війни. План Шліффена. Галицька битва. Перша битва під Марною. Окопна війна. Битва під Верденом. Битва на Соммі. Брусиловський прорив. Горлицький прорив. Морська війна.

10.2. Криза у Російській імперії. Лютнева революція в Російській імперії. Петроградський переворот: більшовики.

10.3. Післявоєнне облаштування світу. Листопадова революція в Німеччині. Розпад Австро-Угорщини. Кінець Першої світової війни. Наслідки війни. Паризька мирна конференція та створення Ліги Націй (1919–1920 рр.).

10.4. Тоталітарні і авторитарні режими. Доля Німеччини. Листопадова революція в Німеччині (соціалістичні та націоналістичні рухи). Веймарська республіка. Світова економічна криза Розвиток тоталітарних режимів у Європі (СРСР, гітлерівська Німеччина). Авторитарні режими в Італії та Японії. Національно-визвольні рухи міжвоєнного періоду.

Тема 11. Друга світова війна (1939–1945 рр.)

11.1. Передвоєнне десятиріччя. Причини Другої світової війни. Криза ліберальних цінностей. Світова економічна криза. Міжнародні передумови війни. Політика замирення агресора західноєвропейськими державами. Протистояння фашизму та комунізму: війна в Іспанії. Зовнішня агресія Японії та Італії в 1930-ті роки. Сталінські репресії в СРСР. Співпраця між СРСР та Німеччиною.

11.2. Друга світова війна. Початок Другої світової війни. Радянізація західної України. Війна в 1939–1941 рр. Фінська війна. Напад Німеччини на СРСР. Атлантична хартія. Напад Японії та Німеччини на США. Війна в Північній Африці. Експансія Японії в 1941–1942 рр. Окупаційні репресивні режими. Переломний момент у війні 1942 р. (Битва біля острова Мідвей, битва під Ель-Аламеїном, битва під Сталінградом). Висадка союзників в Італії. День D (Операція «Оверлорд»). Вигнання нацистів із Східної Європи. Капітуляція Німеччини та Японії. Конференції Великої трійки в Тегерані, Ялті та Потсдамі.

Тема 12. Холодна війна та регіональні процеси у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.

12.1. Післявоєнне облаштування. Створення ООН і початок бреттонвудської валютної системи. План Маршалла. Створення МВФ та МБРР.

12.2. Холодна війна. Перший етап холодної війни (формування військово-політичних блоків НАТО і ОВД). Окремий шлях комуністичної Югославії. Довга телеграма Кеннана і стримувальна доктрина Трумена ("принцип доміно"). Принцип МАД. Другий етап холодної війни (1949–1968 рр.) (перемога комуністів у Китаї, корейська війна, війна у В'єтнамі). Суецька криза 1956 р. Кубинська революція 1959 р. Карибська криза 1962 р. Дві берлінські кризи. Угорська революція 1956 р. та Празька весна 1968 р. Третій етап холодної війни. Афганська війна і сандіністська революція в Нікарагуа. Кризові явища в країнах комуністичного блоку. Причини та процес розпаду СРСР.

12.3. Основні події у світі. Тенденції деколонізації та поява Руху неприєднання. Комуністичні країни Східної Європи. Західноєвропейські капіталістичні країни (капіталізм третього шляху, інтеграційні процеси, спроби збереження колоніальних імперій, "червоний травень" у Франції, авторитарні режими Португалії, Греції та Іспанії, терористичні групи Європи (ЕТА, ІРА), економічна криза 1970-х рр. Держави Близького Сходу (Туреччина, Іран, Ірак, Єгипет, Ізраїль та арабо-ізраїльські війни). Терористичні організації ("Аль-Каїда", "Хамас", "Хезболла", ІДІЛ), деколонізація Африки, ПАР та проблема апартеїду, країни Східної Азії (комуністичні перетворення в Китаї, східноазіатські тигри), Південна та Південно-Східна Азія та Америка, Австралія, Нова Зеландія та Океанія. Режими Сукарно та Сухарто в Індонезії. Деколонізація Індокитаю та війна у В'єтнамі. Створення АСЕАН. Режим червоних кхмерів у

Камбоджі. Виникнення ОАД. Країни Латинської Америки (Аргентина, Чилі, Гватемала, Мексика та ін.). Західноєвропейські країни, США, Росія та КНР на початку XXI століття Програми роззброєння. Терористичні загрози. Геноциди в Руанді та Югославії. Роль міжнародних організацій у сучасному світі. Виникнення та розвиток Європейського Союзу. Демократія та авторитаризм на сучасному етапі. Екологічні та гуманітарні проблеми на сучасному етапі.

Перелік практичних (семінарських) занять за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) та лабораторних занять / завдань

Назва теми	Зміст
Тема 1. Практичне заняття 1	Бізнес-симуляція «Торгівля у кам'яному віці»: натуральний обмін.
Тема 2. Практичне заняття 2.	Робота у малих групах з картою «Міграції стародавніх людей»: ознайомлення з науковими статтями.
Тема 3. Практичне заняття 3	Рольова гра «Медіація»: вивчення проблем співіснування землеробських та скотарських спільнот; мистецтво перемовин
Тема 4. Практичне заняття 4	Бізнес-симуляції «Торгівля у стародавньому світі»: поведінка на ринку
Тема 5. Практичне заняття 5	Реконструкція історичної галереї, гра-вікторина «12 конвертів» (кожна команда намагається швидше за інших вирішити всі питання з кожного конверту): активне повторення матеріалу
Тема 6. Лабораторне заняття 6	Презентація «Продай заняття»: визначення важливості події чи постаті
Тема 7. Лабораторне заняття 7	Рольова гра-дебати «Дебати в повітряній кулі»: аналіз персоналій.
Тема 8. Практичне заняття 8	Рольова гра-дебати «Дебати в повітряній кулі»: аналіз персоналій.
Тема 9. Практичне заняття 9	Робота у малих групах з картою «Міграції в XV–XIX ст.»: вдосконалення географічного мислення.

Тема 10. Практичне заняття 10	Рольова гра «Укладання союзів у 1914 році» (дипломатичне листування між державами) або рольова гра «Паризька мирна конференція 1919–1920 рр.» (переговорний процесу між державами): міжнародна комунікація
Тема 11. Практичне заняття 11	Рольова гра «Ялтинська мирна конференція 1945 року» або «Карибська криза 1962 року»: комунікація, розв’язання конфліктних ситуацій
Тема 12. Практичне заняття 12	Рольова гра «Ялтинська мирна конференція 1945 року» або «Карибська криза 1962 року»: комунікація, розв’язання конфліктних ситуацій

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною подано у табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 1) Поява і еволюція людини, 2) виникнення відтворювального господарювання в Азії, Африці та Америці. Виконання домашнього завдання: аналіз наслідків неолітичної революції у сучасному економічному житті
Тема 2	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питанням: 1) Стародавній Близький Схід (Західна Азія). 2) Стародавній Балканський півострів. Виконання домашнього завдання: аналіз початків європейської цивілізації
Тема 3	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 1) Східні держави, 2) Західні держави. Виконання домашнього завдання: аналіз впливу античності та класичного сходу на сучасні суспільства
Тема 4	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питанням: 1) Східна Азія, 2)

	Південна Азія. Виконання домашнього завдання: аналіз впливу спадщини держав стародавньої Азії на сучасні суспільства регіону. Підготовка до контрольної роботи.
Тема 5	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питанням: 1) Середньовічна Європа 2) Арабський світ. Виконання домашнього завдання: аналіз впливу пам'яті про середньовіччя на сучасні міжнародні відносини на Близькому сході. Роль пам'яті про середні віки у сучасній європейській культурі
Тема 6	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 1) Перехід до раннього нового часу у Європі і формування нової картини світу, 2) Рання колоніальна експансія. Виконання домашнього завдання: аналіз впливу колоніалізму на сучасні міжнародні відносини та на економічну мапу світу
Тема 7	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 1) розвиток європейського колоніалізму 2) держави Азії. Виконання домашнього завдання: аналіз впливу колоніалізму на сучасні економічну мапу світу
Тема 8	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 1) загальні зміни в економіці та демографії світу, 2) індустріальний розвиток. Виконання домашнього завдання: аналіз тенденцій XIX ст., які все ще тривають.
Тема 9	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 1) основні економічні, військові та ідеологічні зміни, 2) розвиток колоніалізму. Виконання домашнього завдання: аналіз ідеологій XIX ст. і їхнього впливу на сьогодення.
Тема 10	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 1) Перша світова війна, 2) Тоталітарні і авторитарні режими. Виконання домашнього завдання: 1) аналіз впливу пам'яті про Першу світову війну на сучасні суспільства, 2) порівняння сучасних тоталітаризму і авторитаризму з їхніми історичними аналогами
Тема 11	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 1) Передвоєнне десятиріччя, 2) Друга світова війна. Виконання домашнього завдання: 1) аналіз впливу пам'яті про Другу світову війну на

	сучасні суспільства, 2) порівняння передумов сучасної війни та Другої світової війни
Тема 12	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 1) холодна війна, 2) основні події у світі. Виконання домашнього завдання: аналіз проблеми холодної війни на сучасному етапі.

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та / або лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Теми 2, 4 – 9), проблемні лекції (Тема 10-12).

Наочні (демонстрація (Теми 1 – 12)).

Практичні (бізнес-симуляція (Теми 1, 4), робота у малих групах (Тема 2, 9), рольова гра (Теми 3, 7, 8, 10 – 12), вікторина (Тема 5), презентація (Теми 6).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів.

Максимальна сума, яку здобувач вищої освіти може набрати впродовж семестру – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль проводиться у формі семестрового контролю.

Семестровий контроль проводиться у формі колоквиуму з диференційованим оцінюванням.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: контрольна робота (20 балів), бізнес-симуляція (12 балів), робота у малих групах (12 балів), рольова гра (24 бали), вікторина (6 балів), презентація (6 балів), колоквиум (20 балів).

Семестровий контроль: залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Соціальна та економічна історія України: від найдавніших часів до середини XVII ст. : навч. посіб. / Л. В. Баличева, Л. Е. Добрунова, В. М. Мацюцький, А. О. Пастушенко ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (382 КБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. - 124 с. : іл. - Загол. з титул. екрану. - Бібліогр.: с. 118-123, <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/22150>
2. Соціальна та економічна історія України: від середини XVII до початку XX ст. [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Л. В. Баличева, Л. Е. Добрунова, Н. Л. Шелкунова ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (547 КБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. - 157 с., <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24525>
3. Теорія та історія європейської інтеграції [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. М. Кузь, Ю. І. Потоцька, І. В. Застава [та ін.] ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (517 КБ). - Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. - 181 с. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26375>

Додаткова

4. Брайсон Б. Коротка історія майже всього на світі: від динозаврів і до космосу. Пер. з англ. Олени Замойської / Білл Брайсон. – Київ: Наш формат, 2018. – 468 с.
5. Бровко О. В. Історія та особливості взаємовідносин України з Євросоюзом / О. В. Бровко, І. В. Жеребятнікова // Україна і ЄС: політико- правові перспективи інтеграції : зб. матеріалів XXXIII Харківських політологічних читань, м. Харків, 24 квіт. 2020 р. – Х. : Право, 2020. – С. 51-55. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23398>
6. Кайку М. Майбутнє розуму: наукові спроби осягнути, вдосконалити і підсилити інтелект. Пер. з англ. Анжели Кам'янець / Мічіо Кайку. – Львів: Літопис, 2017. – 407 с.
7. Кіндер Г. Всесвітня історія: довідник / Герман Кіндер, Вернер Хільгеман, Манфред Гергт; наук. ред. О.Ф. Іванов; [пер. з нім. О.Ф. Савчука]. – Київ: Знання-Прес, 2007. – 664 с.
8. Михайлюк Н. В. Історія українсько-османських відносин / Михайлюк Н. В. // Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку: матеріали II Міжнародної наук.-практ. конференції,

25-26 листопада 2022 р. : тези допов. - Одеса, 2022. – Ч. 3. - С. 166-170,
<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29545>

9. Пастушенко А. О. Про економічну складову англійського морського розбою періоду англо-іспанської війни (1585–1604 pp.) / А. О. Пастушенко // Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 30-31 трав. 2019 р. : тези допов. – Х.: ДІСА ПЛЮС, 2019. – С. 121-371,

<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21578>

10. Пастушенко А. О. Між ідеалізмом та позитивізмом: методологічний бунт Д. І. Каченовського / А. О. Пастушенко // Гілея: науковий вісник, збірник наукових праць. – Випуск 118 (№ 3) – 2017. – С. 178–182,
<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/16114>

11. Пастушенко А. О. Наукова робота Д. І. Каченовського і Західний світ: взаємні рефлексії / А. О. Пастушенко // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Історичні науки / [редкол. А. Г. Філінюк та ін.]. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка, 2015. — Вип. 8.: до 25-річчя створення кафедри історії України. — С. 84–93. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/13082>

12. Харарі Ю. Н. Номо Деус: за лаштунками майбутнього. Пер. з англ. Олександра Дем'янчука / Ювад Ной Харарі. – Київ: BookChef, 2018. – 510 с.

13. Харарі Ю. Н. Людина розумна: історія людства від минулого до майбутнього. Пер. з англ. Ярослава Лебеденка / Ювал Ной Харарі. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2018. – 544 с.

14. Butt, J. J. The Greenwood Dictionary of World History / John Butt. – Westport, Connecticut; London: Greenwood Press, 2006. – 398 p.

15. Christian D. Origin Story: A Big History of Everything / David Christian. – New York, Boston, London: Little, Brown and Company, 2018. – 261 p.

16. Texts and tasks on the academic discipline "The Social and Economic History of Ukraine" for students of all training directions, all forms of study [Electronic resource] / compil. by A. Pastushenko; Simon Kuznets Kharkiv national university of economics. - E-text data (187 КБ). - Kharkiv : S. Kuznets KhNUE, 2016. - 65 p. - The title screen, <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/15316>

17. Wiesner-Hanks M. E. A Concise History of the World / Merry E. Wiesner-Hanks. – Cambridge: Cambridge University Press, 2015. – 396 p.

18. World History. Guidelines to practical tasks for Bachelor's (first) degree students of subject area 29 "International Relations" [Electronic resource] / compil. by A. Pastushenko; Simon Kuznets Kharkiv national university of economics. - E-text data (328 КБ). - Kharkiv : S. Kuznets KhNUE, 2020. - 29

p. - The title screen. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23040>.

Інформаційні ресурси

19. Курс з всевітньої історії у персональних навчальних системах ХНЕУ ім. С. Кузнеця [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5599>
20. OER Project [Electronic resource] – Access: <https://www.oerproject.com/Big-History>